

Sygn. akt I CSK 1775/22

POSTANOWIENIE

Dnia 19 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa P. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko A. L. i K. L.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 sierpnia 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 30 kwietnia 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego,**
- 3. przyznaje adw. P. M. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego w [...]) kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług należną od tego rodzaju czynności tytułem kosztów pomocy prawnej świadczonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym przez P. Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny w W., skierowanym przeciwko A. L. i K. L., powód domagał się wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, zobowiązującego

pozwanych do zapłaty na jego rzecz kwoty 380 049,15 zł, jako wierzytelności zabezpieczonej hipoteką - wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w zapłacie, od dnia wniesienia pozwu, z zastrzeżeniem na rzecz pozwanych prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na odpowiedzialność ograniczoną do prawa własności nieruchomości, na której ustanowiona została hipoteka umowna zwykła do kwoty 380 049,15 zł oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 266 034,41 zł.

Sąd Okręgowy w N. uwzględnił powództwo wyrokiem z 12 grudnia 2019 r. Ustalił, że 24 września 2009 r. synowa pozwanych zawarła z [...] Bankiem S.A. w K. umowę kredytu hipotecznego w kwocie 380 049,15 zł, z 30-letnim terminem spłaty i zmiennym oprocentowaniem. Uzyskaną kwotę przeznaczyła na spłatę zadłużenia w innych bankach. Hipoteczne zabezpieczenia spłaty kredytu (hipoteka zwykła na rzecz banku w wysokości kwoty kredytu oraz hipoteka kaucyjna do wysokości 70% kwoty kredytu) ustanowione zostały na wspólnej nieruchomości pozwanych. W umowie zastrzeżono, że bank może wypowiedzieć umowę kredytu w wypadku, gdy kredytobiorca zalega w całości lub części z zapłatą dwóch rat kredytu i - pomimo pisemnego wezwania do zapłaty wysłanego listem poleconym - nie spłaci zaległości w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania lub w wypadku skierowania egzekucji do nieruchomości obciążonej hipoteką.

Zarówno kredytobiorczyni, jak i pozwani poddali się egzekucji do kwoty 646 083,56 zł, wyrazili też zgodę na przeniesienie przez bank hipoteki wraz z wierzytelnością z tytułu kredytu, na towarzystwo funduszy inwestycyjnych prowadzących fundusz sekurytyzacyjny albo na fundusz sekurytyzacyjny, działające na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach sekurytyzacyjnych.

Pismami z dnia 18 października 2010 r. bank wezwał pozwanych oraz dłużniczkę osobistą do zapłaty całości zadłużenia, wskazując, że wypowiedzenie może być cofnięte, jeśli w okresie wypowiedzenia zostaną spłacone zaległe należności, tj. kapitał – 1 528,69 zł, odsetki – 11 968,92 zł, odsetki karne 51,91 zł oraz koszty banku - łącznie 14 167,52 zł. Zadłużenie nie zostało jednak spłacone, wobec czego bank wystawił, także przeciwko pozwanym, bankowy tytuł

egzekucyjny z dnia 28 stycznia 2011 r., który został opatrzony klauzulą wykonalności 9 lutego 2011 r.

Bank sprzedał objętą tytułem wierzytelność powodowi.

Pozwani znali okoliczności zawarcia umowy kredytowej. Udzielenie zabezpieczenia hipotecznego było z ich strony formą pomocy dla syna i synowej, jednak sytuacja firm pozwanego i synowej na tyle się pogorszyła, że zaprzestali płatności. Pozwani wyjechali do Anglii w sierpniu 2010 r., nie informując banku o zmianie adresu i nie upoważniając nikogo do odbioru korespondencji.

Sąd Okręgowy uznał roszczenie powoda za wykazane umową, pismem ją wypowiadającym oraz wezwaniami do zapłaty. Zadłużenie pozwanych obejmuje kwotę kapitału do wysokości ustanowionej hipoteki, która została wpisana do księgi wieczystej na rzecz strony powodowej. Sąd przyjął, że prawo ujawnione w księdze wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

Pozwani złożyli apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając go w całości. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił ich apelację w oparciu o stan faktyczny ustalony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Sąd odwoławczy nie stwierdził zarzucanej nieważności postępowania z powodu uniemożliwienia pozwany prowadzenia obrony przez utrudnienie im złożenia załącznika do protokołu rozprawy z dnia 22 października 2019 r., zawierającego materialnoprawne uzasadnienie niewykazania roszczenia przez powoda oraz z powodu pominięcia treści tego załącznika i oświadczeń pełnomocnika pozwanych przy wyrokowaniu i sporządzaniu uzasadnienia. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że załącznik został ostatecznie złożony i był zgodny z przebiegiem posiedzenia.

Legitymację procesową powoda Sąd odwoławczy ocenił jako wynikającą z treści księgi wieczystej. Nie stwierdził też, by wystąpiły pozostałe uchybienia zarzucane w apelacji.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił ponadto, że zgodnie z art. 503 § 1 k.p.c. w brzmieniu poprzednio obowiązującym, w piśmie zawierającym sprzeciw pozwani winni przedstawić zarzuty pod rygorem ich utraty. Sąd pomija spóźnione

twierdzenia i dowody, chyba że strona uprawdopodobni, że nie zgłosiła ich w sprzecznie bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych twierdzeń i dowodów nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. W oparciu o ten przepis zinterpretował postępowanie Sądu Okręgowego, który nie omówił w uzasadnieniu zarzutów zgłoszonych przez pełnomocnika pozwanych na rozprawie i ujętych w załączniku do protokołu, jako uzasadnione pominięcie twierdzeń pozwanych na podstawie wskazanego przepisu.

Jednocześnie jednak Sąd poddał ocenie merytorycznej zarzut nienależytej reprezentacji banku kredytującego przy dokonywaniu czynności wypowiedzenia kredytu i uznał, że skoro bank ten wystąpił do sądu z wnioskiem o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu przeciwko dłużniczce M. L. oraz dłużnikom rzeczowym w następstwie wypowiedzenia umowy kredytu, to oznaczało, iż zatwierdził czynność wypowiedzenia umowy dokonaną w imieniu banku przez Dyrektora Departamentu Windykacji.

W skardze kasacyjnej pozwani zarzucili naruszenie przepisów postępowania - art. 378 par. 1 k.p.c. i art. 386 par. 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 161 k.p.c. w zw. z art. 503 par. 1 k.p.c. oraz art. 3 k.p.c. w zw. z art. 228 par.2 k.p.c. w zw. z art. 391 par. 1 k.p.c. i wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania. Wniosek ewentualny zmierza do uchylenia w całości także orzeczenia Sądu Okręgowego i przekazania temu sądowi sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jego rzecz od pozwanych solidarnie kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń

wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji celu, jaki przypisany został skardze kasacyjnej, służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżący uzasadnili potrzebę rozpoznania ich skargi przesłankami przewidzianymi w art. 398⁹ pkt 1 i 4 k.p.c., to znaczy występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych przejawiających się w pytaniach:

Czy oznaczenie w sentencji wyroku błędnego (nieistniejącego) numeru księgi wieczystej nieruchomości, z której ma się zaspokoić powód, na skutek nieumyślnego wprowadzenia Sądu w błąd przez powoda (literalne odwzorowanie treści żądania pozwu), generuje na Sądach obu instancji obowiązek zwrócenia stronom uwagi na to uchybienie w świetle art. 3 k.p.c. oraz 228 par. 2 k.p.c.?

Czy wyżej wymieniony błąd, jeśli zostanie powielony przez Sąd w sentencji wyroku, to czy podlega to kontroli w toku instancji poprzez środki zaskarżenia czy jedynie w drodze rektyfikacji, tj. sprostowania orzeczenia?

Jednocześnie skarżący podkreślili, iż ich skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w związku z zarzutem nieważności postępowania spowodowanej pozbawieniem ich możliwości obrony swoich praw, odnoszącym się do uchybień Sądu pierwszej instancji, które to zarzuty nie zostały uwzględnione przez Sąd drugiej instancji.

Sprecyzowanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych. Sposób przedstawienia problemu powinien być zbliżony do wymaganego przy formułowaniu zagadnienia prawnego np. na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Niezbędne jest syntetyczne przedstawienie

wątpliwości prawnych powstałych na tle interpretacji określonego przepisu lub zespołu przepisów i wariantowych kierunków rozwiązania tego problemu.

Wskazane przez skarżących zagadnienie prawne nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Przede wszystkim doprowadzenie do właściwego oznaczenia księgi wieczystej w wyroku nie mieści się w zakresie interesu prawnego pozwanych w zaskarżeniu skargą kasacyjną orzeczenia Sądu Apelacyjnego, nie działa bowiem na ich korzyść. Ponadto dotyczy w istocie ustaleń faktycznych (numeru księgi wieczystej). Nie budzi też istotnych wątpliwości prawnych, gdyż według dominującego aktualnie poglądu oczywiste omyłki w orzeczeniu podlegają naprawieniu w drodze sprostowania, niezależnie od tego, przez kogo zostały wywołane, pod warunkiem, że fakt wystąpienia omyłki jest oczywisty i wynika z całokształtu okoliczności, w jakich doszło do wydania wyroku (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 30 lipca 1996 r., I CRN 96/96, baza LEX nr 1634924 i z 20 sierpnia 1996 r., II CRN 89/96, baza LEX nr 3175366). Tryb ten nie może natomiast zostać wykorzystany, gdyby – nawet w wyniku oczywistej omyłki – prowadził do przedmiotowej lub podmiotowej zmiany w orzeczeniu (tak np. wyroki Sądu Najwyższego z 24 lipca 2002 r., I CKN 886/00, baza LEX nr 57810 i z 17 czerwca 2014 r., baza LEX nr 1532772, oraz postanowienia tego Sądu z 5 grudnia 1980 r., III CRN 133/80, OSNC 1981/6/115 i z 1 czerwca 2013 r., V CZ 28/13, baza LEX nr 1375536). Niewątpliwie wydaje się również i to, że dostrzeżenie oczywistej wadliwej oznaczenia przez sąd w toku postępowania powinno prowadzić do skorygowania w tym zakresie oznaczenia księgi wieczystej przynajmniej na etapie wyrokowania. Wymaga to jednak zauważenia błędu.

Nie ma też uzasadnionych powodów, by uznać skargę kasacyjną za oczywiście zasadną, a więc taką, którą przeciętny prawnik na podstawie samej jej treści - bez głębszych dociekań, a jednocześnie bez wątpliwości – uzna, w oparciu przynajmniej o jeden z podniesionych w niej zarzutów, za świadczącą o jaskrawej wadliwości zaskarżonego orzeczenia, które nie powinno się ostać.

Podnoszony przez skarżącego zarzut bezpodstawnego zanegowania przez Sąd Apelacyjny, że w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji doszło

do nieważności nie jest oczywiście uzasadniony. Zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Ocena, czy doszło do nieważności, wymaga uprzedniego rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz czy mimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić przysługujących jej praw. Tylko przy kumulatywnym wystąpieniu wszystkich tych warunków można mówić o pozbawieniu strony możliwości obrony jej praw prowadzącym do nieważności postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2021 r., III CSK 84/21, niepubl.). Tego rodzaju okoliczności nie miały jednak miejsca w badanej sprawie. Pełnomocnik pozwanych złożył ostatecznie załącznik do protokołu. W załączniku było zaś zawarte stanowisko pozwanych, które ich pełnomocnik zaprezentował ustnie podczas rozprawy. Pominięcie w uzasadnieniu przez Sąd Okręgowy argumentacji utrwalonej załączniku stanowiło uchybienie procesowe, które naprawił Sąd Apelacyjny, odnosząc się w uzasadnieniu do pominiętych przez Sąd Okręgowy zarzutów w zakresie wystarczającym do oceny nietrafności argumentu o pozbawieniu pozwanych możliwości obrony ich praw.

Z przytoczonych względów wymienione przez skarżących podstawy przyjęcia ich skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzą. Okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne podstawy przedsądu przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi pozwanych do rozpatrzenia.

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. Z kolei na podstawie § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 7 i § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 18) orzekł kosztach pomocy prawnej udzielonej pozwany w postępowaniu kasacyjnym.

